

DAGENS FRÅGOR

Parlamentariskt nyår. När 1949 års skatteutredning i början av december förra året enhälligt föreslog en *allmän* skattesänkning, väckte detta sensation. Och det kan man förstå. Det var ju inte precis i går, som svenska folket undfägnats med ett dylikt budskap. I stället hade man under suckan och bävan år efter år fått försöka vänja sig vid motsatsen.

Men hur komme det att gå med denna skattesänkning? Hur ställde sig herr Sköld?

— Herr Sköld har naturligtvis under hand givit förslaget sin välsignelse, sade de initierade. Annars skulle det aldrig ha blivit framlagt.

— Too good to be true, sade de oinitierade, åberopande decenniernas smärtfylld skattebetalarerfarenhet.

Såsom det ofta händer här i livet, tycktes det även i detta fall bli de fåkunnige, som gissat rätt. S. k. »sömmersketips» i skattefrågan!, skulle man möjligen kunna våga säga. Herr Sköld är icke redo för någon skattesänkning *nu*. Det får man veta av årets statsverksproposition.

Till och med på socialdemokratiskt håll förefaller tillfredsställelsen med finansministerns attityd vara måttlig. »Det blir ingen skattereform i år efter skatteutredningens glädjande förslag», heter det vemodigt i Afton-Tidningen. Morgon-Tidningen å sin sida konstaterar — med en tillbörligt värnadsfull gliring — att herr Sköld »mot sin vana» gör så, att han börjar med att »räcka förhoppningarna ett finger» och först när detta är gjort, »vrider han händerna och talar om hur svårt det är». Arbetarbladet i Gävle finner herr Skölds ståndpunktstagande »trist».

Skånska Dagbladet (bf), som understundom, glömsk av sina nya förpliktelser, faller tillbaka i gamla tongångar, beklagar den finansministeriella istadigheten. En skattesänkning nu skulle vara »ett bidrag till att dämpa lönekraven», förmenar tidningen. Nog ligger det också någonting däruti.

Nu kan det ju sägas, att finansministern i propositionen icke desto mindre diskuterar ett genomförande av den av skatteutredningen föreslagna reformen redan fr. o. m. den 1 januari 1953, men — och detta är ett mycket viktigt men — den skulle i så fall kombineras med en höjning av uttagsprocenten. I dylikt fall bleve det ju dock icke fråga om en skattesänkning utan om en skatteomläggning. Förmodligen var det inte alls det resultatet av sina mödor, den enhälliga skatteutredningen hade tänkt sig.

Över huvud taget skulle det vara rätt intressant att veta, hur ledamöterna av 1949 års skatteutredning vid detta laget känna sig. Här

ha de sakkunniga under den flyhänte Adolv Olssons ledning bedrivit sitt arbete med — för att citera utredningsdirektiven — »all den skyndsamt, som ärendets vikt och de för frågornas bedömande erforderliga undersökningarna medgiver». De ha nått enighet i alla väsentliga punkter. De rapportera, att deras undersökningar rörande de direkta skatternas verkningar givit dem stöd för uppfattningen, att en lättnad i den direkta beskattningen för närvarande är »ett samhällsintresse av största betydelse». »Främst med hänsyn till arbetsvilja och deklaramoral» finna de det angeläget, att »det nuvarande trycket av den direkta beskattningen mildras». Därjämte förorda de sakkunniga — bl. a. med hänsyn till sparandet — en viss sänkning av den statliga förmögenhetsskatten.

Över allt detta drar herr Sköld ett brett streck. Han säger sig ha kommit fram till ett nettoöverskott i sin budget — de s. k. tillfälliga skatteinkomsterna frånräknade — på 541 milj. kr. Det är för litet, menar han, för att rymma skattesänkningen.

Men nu förhåller det sig ju så, att vår nuvarande finansminister vid inte så få observerade tillfällen räknat fel i sina kalkyler. Mycket ordentligt har han också — det skall rättvisligen medges — närmare därom åtspord i kammardebatterna, tillstått detta. Låt oss därför ur dessa synpunkter ett ögonblick betrakta den nu löpande budgeten!

När den i dessa dagar för ett år sedan presenterades, uppvisade den ett formellt överskott på 342 miljoner, sedermera korrigerat till 655 miljoner. Nu kalkyleras detta överskott till 1860 miljoner! Anledningen härtill är bl. a. raden av s. k. engångsinflationer. Vem vågar påstå, att herr Sköld har säkrare kalkyler att åberopa i det budgetförslag, som lades fram den 11 januari 1952 än det som han offentliggjorde motsvarande dag 1951?

Ännu ett påpekande: Statens inkomster svämma för närvarande över alla bräddar. Man simmar i pengar. Någon har räknat ut, att staten under det kommande året tar in 249 kronor per sekund. Enbart skatten på inkomst och förmögenhet är i årets budgetförslag upptagen till 4200 miljoner. Anser man sig inte mitt uppe i en högkonjunktur av denna exceptionella beskaffenhet kunna sänka skatterna, när skola de då kunna sänkas?

Från det parlamentariska nyåret är vidare att förmäla ett fortsatt animerat meningsutbyte inom folkpartipressen rörande skogsvinsterna, ett meningsutbyte till vilket rubriken lämpligen kan hämtas från Radiotjänsts för närvarande utan varje gensägelse mest populära programpunkt. Karlstad-Tidningen, som uppenbarligen känner det — även politiskt — allvarsmättade suset från finnskogarna genom redaktionsfönstren, anser att den mera storstadsbetonade Dagens Nyheter i denna fråga är »ovederhäftig», »vilseledande» och »demagogisk». Ur »liberal synpunkt» äro DN:s »planhushållningsfantasier oacceptabla», tillägger KT.

Med sedvanlig intellektuell rörlighet talar DN om någonting annat. Tidningen har slagit sig på att bevisa, att folkpartiet är fruktat. Detta anser DN ådagalagt av alla strävanden att »komma åt det farliga partiet i centern». Påståendet om »partiet i centern» förefaller

något överraskande med hänsyn till att partiets ordförande professor Ohlin ju gärna gör gällande, att folkpartiet står till vänster om socialdemokratien.

Till slut bör erinras om att kaptenen von Heland (bf) omsider fått efterträda den verserade men av åldersskäl till den småländska hemorten återbördade Petrus Gränebo i första kammarens presidium. Changemanget är ovanligt så till vida, att det, så vitt känt, är första gången som en kammarens talman har att i sin selekta krets upptaga en ledamot, vilken samme talman tidigare, enligt protokollen, icke blott nedklubbat utan till följd av upprepad överträdelse av riksdagsordningens bud berövat yttranderätten för återstoden av pågående plenum. Ingen tvekan behöver dock råda därom, att olympiern i första kammarens talmansstol i fortsättningen kommer att hålla sin nye andre vice talman i Herrans tukt och förmaning.

Sannolikt är herr von Heland tillfredsställd med upphöjelsen. Men även utan denna synes det sörjt för, att hans namn går till historien, i varje fall »det finstilla» i denna. Det var ju nämligen han, som i en debatt i första kammaren för ett par år sedan lämnade det beaktansvärda meddelandet, att han i förevarande fråga »icke ändrat sin mening utan endast sitt votum».

Finans- Årets finansplan har otvivelaktigt den stora förtjänsten framplanen. för sina föregångare, att den är skriven på ett klarare och redigare sätt än man varit van vid tidigare och utan dessa mångtydigheter, som lämnade läsaren osäker om regeringens verkliga avsikter. Att en socialdemokratisk regering inte vill sänka de direkta skatterna, åtminstone i den mån medelstora inkomsttagare och förmögenhetsägare i borgerliga skikt skulle kunna få fördel därav, visste man förut, och det bekräftas blott än en gång i uttalanden i riksdag och socialdemokratisk press om avvägning mellan skattesänkning och förbättrade sociala förmåner. Det finns tillräckligt många sociala reformförslag i koalitionsregeringens skrivbordslådor, för att en skattesänkning skall kunna skjutas på i decennier. Det är bara de samhällsekonomiska verkningarna av det ena eller det andra av dessa ting, som med nuvarande maktförhållanden skulle kunna driva fram en skattesänkning. Härpå är choklads-katten ett utmärkt exempel.

Finansministern har denna gång inte vågat sig på att framlägga en siffermässig nationalbudget, men han utlovar en sådan till fram på våren. Det är inte gott att göra en sifferkalkyl, när kronan inte är någorlunda oförändrad, att väga, när man inte ens vet, vad kilogrammet väger. Det är därför bäst att inte jämföra förra årets prognos med det verkliga utfallet. Måhända vore det också klokast att inte göra någon ny. Viktenheten är just inte alltför stabil. En siffra, som kommer att spela en viktig roll för utvecklingen, nämns dock. Den lyder på 1400 miljoner kronor och anger värdet av ökningen i innevarande års försörjning. Många komma att göra anspråk på delaktighet i denna, och när alla fått sin »andel», är summan förmodligen överskriden. Bäst är dock att inte spå hur många gånger. Finansmi-

Dagens frågor

nistern behärskas emellertid, som det förefaller, av en känsla av att stå på osäker grund och återkommer gång på gång till de ovissa framtidsutsikterna för exporten. Det är denna, som gör konjunkturen, och om det blir en tillbakagång — ja, då kan allt inträffa.

Den ekonomiska politikens nya slagord heter kamp mot vinstkonjunkturen. Nederlaget i striden mot engångsinflationen motiverar val av ny motståndare. Ansträngningarna skola i första hand inriktas på att skatte- och avgiftsvägen »dra in till samhället» större del av företagens inkomster. Härför övervägas konjunkturskatt och avgifter på exporten till vissa länder som komplement till prisutjämningsavgifter och spärrkontoinsättningar. Det är således mindre fråga om kamp mot konjunkturen som sådan och mer om att överflytta uppkommande vinster från företagarnas fickor till statens. Enighet konstateras råda om arbetsmarknadsparternas frihet att förhandla om lönerna. Men om risk uppkommer för en kumulativ löne- och prisstegringsprocess till följd av stora löneökningar, komma statsmakterna att inskrida med motåtgärder, vilka »beroende på arten av de inflationsdrivande faktorerna» »komma att utformas som vinstbegränsande eller köpkraftsbegränsande». Vari dessa utöver den nyssnämnda vinstbeskattningen bestå, antydes dock ingenstades. Olusten mot en allmän skattesänkning bottnar måhända också delvis i motsättningen till denna programpunkt. I ett försök att komma förbi svårigheten ifrågasattes därför att genomföra 1949 års skattekommittés enhälliga förslag till skattesänkning men med höjning av uttagsprocenten till 110 och införande av andra skatter som kompensation.

Regleringspolitiken skall fortsättas med tonvikt på byggnadsverksamheten och utbyggas till kreditgivningen med hjälp av »frivilliga» överenskommelser med kredit- och försäkringsinstituten i ränteregleringsfullmaktens skugga. Skulle avmattningstendenser i konjunkturen visa sig, ämnar staten inte ingripa, men eventuellt uppkommande tendenser till större arbetslöshet godtas inte utan åtgärder för att överflytta friställd arbetskraft till andra områden.

Om driftbudgeten är egentligen inte mycket att säga rent allmänt, även om åtskilligt i detaljerna under de olika huvudtitlarna säkert kommer att ge upphov till meningsskiljaktigheter. Anledningen härtill är, att man inte riktigt vet, vad man skall tro om de stora siffrorna. Man kan konstatera deras förhandenvaro men inte riktigt, vad de säga, utom att vi leva i inflationstider. Vid ett fast penningvärde skulle man förmodligen säga, att den svenska staten är rik, dess finanser i god ordning, ja, ypperliga och framtidsutsikterna de bästa. Men vågar man säga det nu? Två saker skola dock konstateras. Den väntade miljardöverbalanseringen i årets budget och den beräknade för nästa är helt ett resultat av inflationen och dess väldiga inkomstflöde till statskassan. Det är under rådande förhållanden inflationen, som bestämmer överbalanseringen inte tvärtom. Att hävda att överbalanseringen bestämmer inflationen är att förväxla orsak och verkan. Det andra, som kan konstateras, är, att även statsutgifterna stiga men släpa efter.

En sak, som på grund av sin stora och växande betydelse och om-

fattning förtjänar noggrannare övervakning från allmänhetens sida, är kapitalbudgeten. Enbart innevarande års budget beräknas visa »anslagsöverskridanden» och anslagsökningar av 435 miljoner kronor eller 40 procent och ett ökat behov av lånemedel av 385 miljoner kronor. Kalkyleringen kan knappast sägas vara den bästa, även om den liksom nationalbudgeten är svår att göra i inflationstider.

Kristendomen Ett egendomligt och tyngande inslag i vår kulturdebatt och kulturen. utgör den kristendomsfientliga propagandan, vanligen karakteriserad av att en ateistisk övertygelse framställs såsom nära nog bevisad sanning. Man utgår från axiomatiska påståenden, innebärande, att endast det som förnuftet kan fatta eller göra sannolikt, är verkligt, och kommer på längre eller kortare omvägar tillbaka till den i premisserna nedlagda slutsatsen, att uppenbarelsen och Gudsupplevelsen äro fiktioner. Dylig förnuftsvidskepelse borde icke tagas på allvar i en tid, då naturvetenskapen genom att flytta vetandets gränser långt ut i makrokosmos' och mikrokosmos' oändligheter har kommit till insikt om sin egen begränsning. Den s. k. vetenskapliga ateismen hör 1700- och 1800-talen till. Den är numera lika död som Thales' kosmogoni och Anselms gudsbevis. Förgäves bemöda sig våra kulturradikaler att väcka den till liv med konstgjord andning, men i sin strävan att stena vår kulturs livskällor äro de tyvärr icke utan framgång.

Det centrala i kristendomen är icke åskådningen utan tron och kärleken. »L'esprit a son ordre qui est par principe et démonstration; le cœur en a un autre. — — — Jésus Christ, Saint Paul ont l'ordre de la charité, non de l'esprit; car ils voulaient échauffer, non instruire» (Pascal). Som troskälla och livsmakt har kristendomen haft en omätlig betydelse i Västerlandets historia. Alla filosofiska system komma i det avseendet till korta. De västerländska humanitetsidéerna, rättvisan, barmhärtigheten, den personliga friheten, människovärdet, freden, ha till större eller mindre del sina rötter i kristen mark. Har då evangeliet ingenting att säga vår egen tid? Två storkrig ha gått härjande fram över vår civilisation, världens styresmän arbeta febrilt på att söka hindra ett tredje, som alltför lätt kan bli Västerlandets undergång. Homo technicus, liten och hjälplös, kämpar med uppgiften att tämja de andar hans konst har frambesvurit. Det religiösa behovet, som de flesta människor i alla tider ha erfart, då de konfronterats med lidandet och döden, får ökad styrka, då nu livshotet synes gälla icke blott individerna utan även nationerna och kulturen. Hur skola människorna finna trygghet i sitt inre, en tro att leva och dö för, ett ideal, som kan visa väg till en lösning av tillvarons många problem — värdegemenskapens återställande, ungdomens fostran till frihet och samhällssolidaritet, stärkandet av familjebanden, föreningen av ett demokratiskt styrelsesätt med ett statskontrollerat näringsliv, först och sist teknikens behärskande och fredens organisation? Vad har den moderna positivismen att bjuda? En tro på människonaturens godhet, på frälsningen genom befrielse från samvets-

budet? Men människor, som icke styras inifrån, måste behärras genom yttre tvång, för att samhället skall äga bestånd. En tro på den teknisk-ekonomiska utvecklingens inneboende ändamålsenlighet? Man måste vara blind på båda ögonen för att år 1952 kunna tillåta sig denna bekväma undanflykt. En tro på massans sunda förnuft? Den utvägen har prövats i historien, och resultatet har blivit dyrkan av Ledaren och massförnuftets inkarnation. Det är sannerligen svårt att se, hur förnuftstron skall kunna lösa några problem, men det är ganska lätt att se, hur den på olika punkter banar väg för ledarkult och likriktning, dvs. för den materialistiska frälsningsreligionen, kommunismen. Genom att bjuda trygghet till priset av underkastelse och andlig förkrympning löser denna enkelt och till synes slutgiltigt alla problem. Kristendomen är ingen patentmedicin. Men eftersom Västerlandets kultur är kristen till sin kärna, måste kraften till förnyelse komma från den kristna tron. Genom avkristning skulle vi bli dömda att falla offer för den totalitära diktaturen, det må sedan ske genom ett plötsligt dräpdrag eller genom en långsamt fortskridande förlamning. I den meningen kan kristendomen sägas vara det enda i längden hållbara alternativet till kommunismen. Det är många, som hysa den uppfattningen, däribland, vill det synas, de kommunistiska ledarna själva. Men även de, som tänka annorlunda, borde inse och erkänna som något självfallet, att de kristna synpunkterna på tidens brännande frågor skola tagas med i räkningen.

Budgetförvandlingen i Finland. Det hade gått inemot halvtannat decennium sedan Finlands riksdag kunde avsluta sitt arbete i så god tid före julen som fallet var hösten 1951. Till mycket stor del berodde detta på, att regeringen fick statsverkspropositionen färdig tidigare än vanligt. Då det är budgetbehandlingen, som dominerar höstsessionen och då riksdagen denna gång med anmärkningsvärd följsamhet höll sig inom de gränser, som regeringens förslag uppdrog, kunde det antyda goda resultatet beträffande arbetstempot presteras. Riksdagsfinalen präglades också av optimistiska tongångar, framkallade av utsikterna att äntligen kunna förverkliga de stabiliseringsplaner, som dryftats och uppgjorts under en följd av år.

Ännu i slutskedet levde man dock under intrycket av att en rege- ringskris kunde komma, en kris vilken måste leda till riksdagsupp- lösning och nyval. Sin skarpaste tillspetsning fick denna stämning genom kommunisternas in i det sista vidhållna hot, att lägga den s. k. ekonomiska maktlagen vilande till nästa nyvalda riksdag; det behövs endast 34 röster för en sådan operation. I det avgörande ögonblicket föllo de likväl undan och regeringen fick de stora befogenheter, som den hade begärt. Denna utvidgning av regeringsmakten på närings- livets område har beklagats av många. Man har emellertid lugnat sig med, att återgången till det system, vilket allaredan hade slopats eller uppmjukats, får ursäktas därför att regeringsmakten säkerligen brukas i sådan riktning att den eftersträfvade stabiliseringen uppnås.

Den i samband med budgetbehandlingen ådagalagda moderationen

har inregistrerats med stor tillfredsställelse därför, att litet var i Finland numera vet, vilken roll den statliga finanshushållningen spelar vid penningvärdets gestaltning. Statsutgifterna uppgingo år 1951 till omkring 200 miljarder mark. Skulle man verkligen lyckas hålla dessa utgifter för år 1952 nere vid de 170 miljarder, som riksdagen fastslog, så skulle detta vara ett synnerligen gott hälsotecken, vittnande om att en effektiv spärr satts för inflationen. Skeptiska bedömare räkna i alla fall med att en eller två tilläggsbudgeter presenteras under året.

Men oberoende av om 200 miljarder eller 170 miljarder blir den definitiva slutsumman, betecknar denna ett oerhört avstånd från de summor den finländska statshushållningen rörde sig med ännu så sent som 1938, det sista hela fredsåret mellan de båda världskrigen. Det året stego statsutgifternas totalbelopp inte högre än till 5,4 miljarder mark. Går man så långt tillbaka i tiden som till året 1913, alltså det sista fredsåret före det första världskriget, behövdes inte mera än 0,18 miljarder för att tillgodose de behov, som statsbudgeten upptog. År 1951 representerade statsutgifterna 500 mark per invånare, medan de år 1938 utgjorde 154 mark och omedelbart före det första världskriget 58 mark — detta enligt en framställning, med beaktande av valuta och prisutvecklingen, gjord av en så auktoritativ sakkunnig som hr Väinö Tanner.

Ett par av orsakerna till denna utveckling äro uppenbara för alla krigen 1939—1945, krigsskadeståndet, förflyttningen av de förlorade områdenas befolkning, snabbkolonisationen och Lapplands återuppbyggnad. Men år 1940, efter vinterkriget, voro statsutgifterna begränsade till något över 21 miljarder och ännu så sent som år 1948 befunno de sig blott ett litet stycke ovanom 100 miljarder. Det finns en uppläst opinion i Finland, vars talan under de senaste åren förts av bl. a. just hr Tanner, som hävdar, att inflationen kunde ha hejdats, om greppen varit fastare och mera målmedvetna. Kapplöpningen mellan lönerna och priserna tilläts pågå alltför länge, och indextänkandet fick en alltför stor utsträckning innan regeringen, riksdagen och allmänheten vaknade till insikt om vad som borde göras.

Samtidigt med att statsbudgeten svällt, har en förskjutning ägt rum i sådan riktning, att en allt större andel fallit på de indirekta skatternas lott. Den mest inkomstbringande skatten i Finland var under år 1951 omsättningsskatten, som gav staten cirka 54 miljarder mark, medan de direkta skatterna icke inbringade ens 44 miljarder. I det forna förbudslandet Finland skulle väl ingen finansminister nu våga gripa sig an med uppgiften att utarbeta en statsverksproposition, om han inte hade de s. k. rusdrycksskatterna att föfoga över. Det säger sig självt, att statsförvaltningens tillväxt och systemet med statsgarantier och statsunderstöd i alla tänkbara riktningar ställt anspråk på budgeten, vilka man föga kände till så sent som under 1930-talets sista år.

En tröst ur rent statsfinansiell synpunkt är att statsskulden blivit mindre kännbar under de senaste åren. Den steg visserligen från 3,4 miljarder mark år 1938 till 67,3 miljarder år 1944 och 136 miljarder år 1951. Men omräknas beloppen med beaktande av penningvärdets

fall och lägges detta värde år 1938 till grund för jämförelserna, blir resultatet, att statsskulden per invånare i Finland minskats från 9 000 mark år 1944 till 3 400 mark år 1951. Realiter har statsskulden avsevärt reducerats under de svåraste inflationsåren. Man kan sålunda säga, att staten på detta sätt beskattat de medborgare, som varit dess långivare. Vi stå här inför ett av de många bedrägerier, som samhällsmedlemmarna utsätts för på alla håll, där inflationen går fram.

Rysk historieförfalskning i Estland. I åttonde häftet för år 1951 berörde vi i korthet den sovjetryska infiltrationen och russifieringspropagandan i Baltikum. Nära förknippad med russifieringspolitiken är den i Baltikum för närvarande pågående historieförfalskningskampanjen.

Ett av medlen för den på sista tiden systematiskt bedrivna russifieringspolitiken har varit att framställa det stora »vänskapliga» ryska folket som alla »undertryckta» små nationers hjälpare i deras kamp mot de västerländska imperialisterna. Ledsamt nog för Sovjets russifieringspolitiker är Estlands och Lettlands historia under de senaste tusen åren fylld av ryska krigs- och härjningståg, som på intet sätt rimma med tesen om det »vänskapligt sinnade och hjälpsamma» ryska folket.

Denna för vårt sätt att se fullkomligt olösliga motsägelse har tydligen berett även sovjethistorikerna mycken huvudbry, men den har »lösts». »Lösningen» är enkel: om historien inte är i samklang med sovjetpolitiken, så är den »förfalskad» av »borgerliga nationalister». Följaktligen måste Baltikums historia »omvärderas».

»Omvärderingen» av den estniska historien började egentligen redan år 1945. Men inga framsteg gjordes på detta område. År 1950 under den stora utrensningen bland Estlands kommunister upptäcktes det, att den till »huvudomvärderare» utsedde presidenten för Sovjetestlands vetenskapsakademi, den kommunistiske historieprofessorn och »utrikesministern» Hans Kruus själv var en »borgerlig nationalist», som saboterade den nya historieskrivningen. Sedan professor Kruus och många andra sovjetestniska historiker avlägsnats, lämnades uppdraget att skriva den nya historien åt en kommission bestående inte av historiker utan av lärare vid kommunistpartiets centralkommittés högre partiskola. I denna kommission finnes det endast en infödd est, en ung arkeolog, alla de övriga äro rysslandsester. Och nu har saken äntligen börjat skrida framåt i önskad riktning. Kommissionen har redan låtit trycka nya skolböcker i historia (över ett år fingo skolorna reda sig utan läroböcker i historia, eftersom de av professor Kruus och andra sovjetestniska historiker skrivna böckerna hade blivit förbjudna). En rad kommissionsmedlemmar ha i tidningar och tidskrifter publicerat en mängd artiklar om esternas och det stora ryska folkets »vänskapliga samarbete» under århundradenas lopp.

På sommaren 1951 anordnades i Estniska nationalmuseet i Tartu en stor utställning ägnad vänskapen mellan det ryska och det estniska folket. Ett nyligen utgivet nummer av den sovjetryska vetenskapliga

tidskriften »Sovjetskaja Etnografija» (1951 nr 3, sid. 174—178) ger oss en föreställning om utställningen och om den riktning historieförfalskningen tager. Vi läsa i denna tidskrift, att utställningen inleddes med en framställning av den nära beröringen mellan ester och slaver under 500—1200-talen. Vidare visades esters och slavers gemensamma kamp mot främmande inkräktare sådana som de tyska korsriddarna. I fortsättningen illustrerades Estlands förening med Ryssland, som fördjupade relationerna mellan ester och ryssar under 1700—1900-talen. Beträffande Estlands självständighetstid belyste en liten avdelning på utställningen borgardömetts period i Estland, vilken skulle ha kännetecknats av landets exploatering och utplundring av utländska kapitalister, som grundligt skulle ha fördärvat landets ekonomi. Det estniska folket skulle ha fullständigt isolerats från det ryska, med vilket det var förenat genom sekelgamla vänskapsband. Utställningens sista avdelning visade vänskapen mellan det sovjetestniska folket och brödrarepublikernas folk. Som vänskapsbevis (i verkligheten exploatering) återges det självuppoffrande arbete, som utfördes av estniska arbetare vid Kohtla-Järves gasverk, vilket i november 1948 levererade gas till hjältestaden Leningrad.

Inte ett ord står däremot att läsa vare sig i referatet i »Sovjetskaja Etnografija» eller i Sovjetestlands tidningspress om de till flera tiotal uppgående, fruktansvärda plundrings- och rövartåg, som ha företagits av ryssarna i Estland, med början redan under järnåldern och fram till tsar Peter den stores erövring av Estland. Om något av dessa härjningståg överhuvudtaget omnämnes, så heter det, att det var en undsättningsexpedition för hjälp åt esterna i deras kamp mot tyskarna. Något enstaka företag hade kanske detta till förevändning men knappast till ändamål.

I ett flertal artiklar i de sovjetestniska tidningarna »Rahva Hääl» (Folkets Röst) och »Sirp ja Vasar» (Skäran och Hammaren) försöker man däremot visa, att Peter den stores erövring av Estland motsvarade det estniska folkets sanna intressen, ty ryssarna körde de svenska inkräktarna ut ur landet. »Omvärderarna» av Estlands historia ha mycket besvär med den hos esternas breda lager härskande åsikten om »den gamla goda svenska tiden» (från 1500-talets mitt till 1700-talets början). I flera artiklar har man försökt visa, att detta uttryck saknar täckning, att det inte var de svenska erövrarna, som började förbättra den estniska bondens svåra läge, utan att det var de ryska tsarerna. Därför är ryssarnas erövring av Estland en progressiv företeelse, tyskarnas och svenskarnas erövring av landet däremot imperialism.

I samband med nedvärderingen av svensktiden har t. o. m. Dorpats universitet fått en ny historia. Universitetet grundades som bekant av Gustav II Adolf år 1632 och firade 1932 sitt 300-årsjubileum, då bland många andra utländska gäster också Sveriges nuvarande konung deltog. Men nu skall universitetet sommaren 1952 fira sitt 150-årsjubileum. För närvarande håller man på att i anledning härav skriva ett stort samlingsverk om universitetets 150-åriga historia. Universitetet lär nämligen ha grundats av den ryske tsaren Alexander I

år 1802. Som bekant inskränkte sig tsarens åtgärd till ett nådigt medgivande, att universitetet efter det av krigshändelserna orsakade långa avbrottet finge återupptaga undervisningen. Orsaken till detta förnygringsfenomen torde vara, att om universitetet skulle få räkna sin tillblivelse från den verkliga födelsedagen, skulle det vara äldre än något annat universitet inom de gränser, som Sovjetunionen för närvarande räknar som sina. Att Dorpats universitet är mycket äldre än något ryskt universitets, passar givetvis inte den nyuppståndna ryska chauvinismen.

I ett flertal artiklar har man också omvärderat den estniska frihetskampen 1918—1920 och självständighetstiden. Den estniska frihetskampen framställes nu som ett inbördeskrig, där mot varandra stodo borgerskapet, som hade sålt Estlands självständighet till amerikanerna, och Estlands patriotiska arbetare, vilka med de andra sovjetfolkens hjälp ville skaffa Estland en verklig frihet. De finländska, svenska och danska frivilliga i estniska frihetskriget anges alla ha varit av amerikanerna köpta legoknektar. Amerikanerna skulle ha understött den estniska borgarklassen endast för att förvandla Estland till sin koloni. — Julen 1951 öppnades t. o. m. en stor utställning över temat »Amerikas och Englands intervention i Estland 1918—20» i Vetenskapsakademiens historiska museum, enligt vad som meddelades i Tallinns radio på juldagen (se också »Rahva-Hääl» av den 27 dec. 1951).

Först nu under sovjetregimen skulle Estland sålunda ha vunnit den verkliga självständigheten tack vare hjälp från det stora ryska broderfolkets sida.

Som synes vändes allt upp och ned i den nu pågående historieförfalskningskampanjen. Men på annat sätt vore inte möjligt att framställa det »vänskapligt sinnade» ryska folket som de undertryckta esternas »hjälpare» och »stöd».

Marinchefens flottprogram I häfte 6/1951 lämnades under Dagens frågor på riksdagens bord.

en redogörelse för det flottprogram, som chefen för marinen lade fram i juni 1951. Det angavs därvid, att planen begränsats till de allra mest trängande behoven för att kostnaderna skulle hållas inom en ram, som utan prutningar skulle kunna accepteras av statsmakterna. Marinchefen föreslog också, att planen skulle läggas fram vid höstsessionen av 1951 års riksdag. Att förslaget önskades framlagt vid denna tidpunkt hade statsutskottet framfört i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 4 den 18 maj 1951).

Marinchefens förslag tillstyrktes av överbefälhavaren. Det fick god press och man var allmänt inställd på att förslaget i dess helhet skulle behandlas under hösten 1951. Så blev nu inte fallet. I den proposition, som lades fram, uttalade chefen för försvarsdepartementet, att flottprogrammet icke kunde avgöras utan beaktande av andra större organisations- och materielanskaffningsfrågor inom försvaret. Det framhölls emellertid i propositionen, att ett uppskov med prövningen av flottplanen skulle kunna medföra allvarlig risk för att vissa fartygsbyggnader skulle bli försenade. Beslut borde därför fattas om an-

skaffning av viss materiel till två jagare och sex motortorpedbåtar till en kostnad av 20 milj. kronor. Som jämförelse kan nämnas att marinchefens sexårsplan hade beräknats kosta 373 milj. kronor (prisläget 1/7 1951). En höger- och en folkpartimotion togo båda upp frågan om nybyggnadsprogrammet. I båda motionerna hemställdes om ökade anslag och att Kungl. Maj:t måtte lägga fram propositionen om flottbyggnaden vid en sådan tidpunkt under vårriksdagen att beslut kunde fattas utan dröjsmål. Riksdagens beslut följde propositionen och därmed gick flottplanen i vinteride.

I en särskild proposition har nu Kungl. Maj:t förelagt riksdagen den efterlängtdade propositionen. Genom att lösgöra frågan om flottplanen från statsverkspropositionen har det blivit möjligt få fram ett beslut relativt snart. Detta är en glädjande åtgärd.

Departementschefen följer marinchefens program ifråga om fartygstyper och antalet fartyg. Han framhåller särskilt, att han finner det angeläget, att en för flera år gällande plan för flottans fartygsbyggnader fastställs av statsmakterna.

Chefens för marinen förslag till ny- och ombyggnader omfattade

- fyra jagare av modifierad Ölandtyp
- elva motortorped-motorkanonbåtar av typ T 101
- femton motortorpedbåtar av typ T 32
- tre ubåtar av Hajentyp
- ett minfartyg av ny typ
- tolv minsvepare av typ M 51 samt

ombyggnad av fem jagare och sex kustjagare till fregatter.

Inalles skulle således 46 fartyg byggas, samtliga lätta. Den föreslagna byggnaden medför någon ökning av antalet fartyg samtidigt som det sammanlagda tonnaget minskar. Denna utveckling mot ökat antal enheter är erforderlig för att så långt möjligt är motverka den nedgång i slagkraft, som blir följderna av att större fartyg slopas utan ersättning i slagkraft, som blir följderna av att större fartyg slopas utan att det av ekonomiska skäl icke varit möjligt att i programmet inrymma den önskvärda ersättningen för bl. a. Sverigeskeppen med motortorped-motorkanonbåtar, som ursprungligen hade tänkts. Departementschefen har dock uppmärksammat frågan och uttalat, att denna ersättningsbyggnad bör anstå till tid efter utgången av den nu föreslagna byggnadsperioden.

Propositionen upptager också beställningsbemyndigande för hela planen utom för de tre ubåtarna. Projekteringsarbetet med den föreslagna ubåtstypen har blivit fördröjt, varför beställningsbemyndigande för dessa icke erfordras under budgetåret 1952/1953.

Marinchefens förslag till ny- och ombyggnadsprogram omfattade en sexårsperiod. Departementschefen vitsordar också i propositionen, att han funnit programmet väl avvägt ur ekonomisk synpunkt. Likväl föreslår departementschefen, att programmet utökas till att omfatta en sjuårsperiod. Som motivering anges, att det med ledning av vunna erfarenheter synes tveksamt, om planen skall kunna genomföras på sex år och att jämväl statsfinansiella synpunkter tala för att programmet utsträcker över längre tid.

Dagens frågor

Kraven på ersättningsbyggnader komma att bli avsevärda efter den föreslagna sjuårsperioden. Det är följderna av beredskapstidens forcerade fartygsbyggnader, som då göra sig gällande. Enbart under åren 1959—1962 falla bl. a. två jagare, sex kustjagare, aderton ubåtar och tjugosex minsvepare för åldersstrecket. Hade marinchefens plan lagts upp för sju år hade givetvis ersättningsbyggnad för vissa av dessa fartyg medräknats i planen. Man sparar nu 10 milj. kronor under den löpande perioden, men ökar därigenom kraven på betalningsmedel för den kommande synnerligen hårt belastade perioden. Detta är en olycklig politik, som så vitt nu kan bedömas måste få menliga inverningar på möjligheten att efter den aktuella perioden bibehålla flottans slagkraft.

Det framlagda förslaget har omfattats med stort intresse av statsutskottet och man kan därför hoppas på ett snart beslut. Därmed skulle flottan få den plan, som är erforderlig för ett rationellt arbete inom staber och förvaltningar. Det åtgår visserligen lång tid att bygga fartyg. Men mycket står att vinna om arbetet får följa ett långfristigt program. Ur beredskapssynpunkt vinnas därmed betydande fördelar. Skulle det utrikespolitiska läget skärpas, går det lättare att forcera byggnadsverksamheten. Det finns även större möjligheter att öka ut antalet enheter i pågående seriebyggnad.

Trots den olyckliga förlängningen av flottplanen visar dock det framlagda förslaget en allvarlig strävan att under nu rådande allvarliga förhållanden vidmakthålla vårt försvar till sjöss. Det är en strävan, som utåt borde inge respekt.
